

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Historical

تاریخی

انجنیر محمد هاشم رائق - از امریکا - ورجینا

۲۲ مارچ ۲۰۱۳

تجلیل از سال نو در چار گوشه دنیا

سال نوگشت به یاران کهن مژده دهید

که بهار آمد و باغ آمد و گل آمد و عید

بشر از هزاران سال پیش وقت شماری می کرده، اقوام متمدن ساکن در بین النهرین جزء اولین مردمانی بوده اند که آغاز سال نوراجشن گرفته اند. سومری ها پنجهزار سال پیش و بابلی ها دوهزار سال پیش از میلاد مسیح جشن سال نو داشته اند. در تقویم بابلی سال نو با رویت هلال ماه نو، بعد از اعتدال بهاری آغاز می شد و جشن آن تا یازده روز ادامه داشت، در روزهای آخرین جشن یک سفره همگانی به نشانه همدلی همه اقوام در سال جدید گسترده می شد.

در مصر باستان مردم به همراه فرعون سال نو را جشن می گرفتند. مصریان از نقش یک کودک به نشانه نو شدن سال استفاده می کردند، یونانیان به نمایش یک کودک در یک سبد، الهه شراب را در آغاز سال نو ستایش نموده این نشانه ای از باروری و حیات دوباره طبیعت بود.

همین نشانه ها به کلنیا راه یافت و استفاده از تصور یک کودک برای آغاز سال نو به نمادی از تولد عیسی مسیح پذیرفته شد، اما اینک در بیشتر جاها برای نشان دادن زندگی و سبزی استفاده می شود و درخت کرسمس با انواع چراغها و نشانه های رنگانگ تزئین می شود.

در امریکا و اروپا:-

در شهر نیویارک به هنگام تحویل در نیمه شب مردم در میدان تایم اجتماع می کنند. در لندن مردم در چند میدان اصلی شهر جمع می شوند تا صدای زنگ ساعت "بگ بن" در تحویل سال نوراجشن بشنوند. در مسکو جشن سال نو در کاخ "کرملین" و اطراف آن بر گزار می شود.

در بیشتر مناطق اروپایی به ویژه در بخش هائی از انگلستان و اسکاتلند، اولین فردی که بعد از سال نو به خانه می آید اگر مرد و دارای موهای تیره باشد باید با خود هدیه ای بیاورد که آمدن برکت را نشان بدهد. پول نقد، نان و ذغال هدیه های خوبی به شماری روند. جائی دیگر، در اطراف رود خانه دانوب، رسم است که دختران اشتیاق خود را برای ازدواج در مراسم سال نو نشان می دهند. در یونان دختران شب عید سال نو شوری می خورند چون اعتقاد دارند این شوری به آنها کمک می کند تا شوهران آینده خود را در خواب ببینند.

اسپانیایی ها و پرتگالی ها به نشانه آمدن دوازده ماه خوشبختی، دوازده دانه انگور را از یک خوشه در شب عید سال نو می خورند. در رومانی به نشانه آمدن سال نو چراغها را تا صبح روشن می گذارند و پول خرد را در ظرفی از آب می ریزند و با دست شسته و تمیز آن را می شمارند و عقیده دارند این کار ثروت را برای سال نو افزون می نماید. اسکانندیایی ها چراغ را در شب نوروز روشن می گذارند تا خورشید را تشویق به بازگشت کنند. اتریشی ها معتقدند دیدن پیر زن فرتوت در روز سال نو شگون ندارد. در یونان بشقابی از بذر کاشتنی را در روز سال نو نزد کشیش می برند تا بر آن دعا بخواند و هدیه اطفال را داخل کفش آنها می گذارند. پولیندی ها روز اول سال نو را یاد آور خاطره به زندان افتادن اژدهائی به نام "لوایتان" می دانند که توانسته بهشت را به آتش بکشد.

در سوئیس روز سال نو یک قطره رنگ را به نشانه برکت بر روی زمین می ریزند و در المان یک قطره جوهر را در آب می ریزند تا نقشی را که ایجاد می شود، تفسیر کنند. در دنمارک ظرف های شکسته پشت دروازه خانه در شب نوروز نشانه خوبی به حساب می آید مردم ظروف شکسته را در طول سال نگه می دارند و شب نوروز آنها را پشت در خانه دوستان و آشنایان می گذارند.

برخی از مناطق امریکای شمالی معتقدند که لوبیای چشم بلبلی خوشبختی می آورد، بنا بر این غذای شب نوروز را از برنج و لوبیای چشم بلبلی درست می کنند. در امریکای جنوبی آدمک های چوبی جلوی دروازه خانه آویزان می کنند در برخی از مناطق امریکای جنوبی هم از پنجره خانه ها آب به بیرون می ریزند و با این کار روح های شیطان را از خانه می رانند.

در شرق دور: سنت ریختن آب تقریباً در تمام کشور های خاور دور نیز در آغازین روز سال اجرا می شود. آنها به یکدیگر آب می پاشند بیشتر مردم در گذرگاهها ترهستانند که نشانه وارد شدن سال پر باران و حاصل خیزی است. کامبوجها روز عید به راهبان غذای مخصوص هدیه می دهند و برای آمدن باران دعا می خوانند. ویتنامی ها در روز سال نو "تت" که "نو" روز آنهاست خانه های خود را با شکوفه های زرد می آرایند و تلاش می کنند که رفتار و کرداری شایسته در آغاز سال داشته باشند.

برای تایلندیها آزاد کردن حیوانات خوشبختی به همراه می آورد. آنها حیواناتی را که برای تفریح و سرگرمی در خانه نگه می دارند روز اول سال آزاد می کنند. در خاور دور به ویژه در چین مردم با حمل اژدهای بزرگی در خیابانها روز آغاز سال را به پای کوبی می گذرانند. اژدهای چینی خلاف اژدهای پولیندی قدرتی است که خدایان به امپراتور می بخشیده اند روز نوروز تمام چیز های تیزوبرنده از دسترس دورنگه داشته می شود و هیچ کس حق ندارد از مرگ و بیماری حرف بزند، غذا ها در ظروف سرخ رنگ گذاشته شده و هدایا در بسته بندی قرمز ارسال می شوند نوشتن بارنگ طلائی روی پاکت ها خوبختی به ارمغان می آورد.

بودانیان سراسر جهان در اولین روز سال نو، مجسمه های بودا را با آب معطر شست و شو می دهند.

هندوها:-

مراسم سال نو در مناطق مختلف متفاوت است. هندو های بنگلادش در روز سال نو گلدانی حاوی یک درخت عم به خانه می آورند که آوردن برکت را نشان می دهد در سریلانکا در شب سال نو تا نیمه شب که سال جدید می رسد غذا نمی پزند و چراغ روشن نمی کنند.

معروفترین مراسم هندوها دیوالی است که پنج روز طول می کشد. روز دوم که طبق تقویم گجراتی آغازین روز از سال نواست، خاطره کشته شدن یکی از شاهان ستمگر ناحیه تبت را یاد آور می شود که کریشنا او را می کشد زنان اسپر در حرمسرای او را آزاد می کند و گوشواره اش را باز پس می گیرد و به گوش خود می آویزد. از خون او خال قرمزی در

وسط پیشانی خود می گذارد قبل از طلوع آفتاب حمام می کنند تا خود را از آلودگی خون خبیث او بزدايد بنا براین در این روز زنها خود را می آریند و بر پیشانی خود خال سرخ می گذارند، طلاونقره می خردند مردم قبل از طلوع آفتاب حمام می گیرند.

یهودیان:-

خلاف هندوها، یهودیان سراسر جهان از آئین یکسانی برای آغاز سال نو یهودی پیروی می کنند. حسب یک سنت مذهبی هرکس در پایان سال نو به کارهایی که در طول سال انجام داده رسیدگی می کند و نسبت به کارهای بد خود از درگاه خداوندی عذرمی خواهند. یهودیان معتقداند خداوند در هنگام سال نو روش های شان را بررسی کرده از برنامه های این عید مذهبی است تا مردم به کنیسه می روند دعا می خوانند و کار خریدوفروش را نمی کنند

مسلمانان:-

اول محرم ، اولین شب از سال قمری ، تنها در برخی از کشورهای سنتی با ریشه هائی از چراغ، با دیگر شبها متمایز می شود. اول محرم در مصر ، رویت هلال ماه نوکه به تأیید مفتی اعظم الازهر رسیده، در شب اول محرم از بلندای مسجدی که برفراز تپه ای در وسط شهر قاهره قرار گرفته جمع شده و مردم سال نو را به یکدیگر تبریک می گویند در اکثر کشورهای اسلامی آغاز سال نو، با نقل داستان هجرت پیامبر اسلام حضرت محمد(ص) از مکه به مدینه شروع می دارند.

نو روز عید سال نو و عید ملی ساکنان ایران است. در کشور های آسیای میانه خیابانها و معابر را می آریند. در پاکستان روز سال نو آتش روشن می کنند. علوی های کرد ترکیه نو روز را به عنوان تولد حضرت علی (ع) جشن می گیرند. در ایران سر سفره هفت سین می نشینند. تخم مرغ رنگ کرده، سبزه و سنبل و سمنک که از جوانه گندم تهیه می شودهریک نمادی از زایش و باروری و خرسندی را نوید می دهد و آئینه نشانگر پیروزی نورو روشنائی بر تاریکی و پلیدی است. سیب علامت دوستی، عشق و همدلی دوستی و مهمان نوازی صمیمانه ایرانیان محسوب می شود.

جشن نو روز در افغانستان:-

جشن باستانی نو روز از زمانهای باستان تا کنون با شکوه مندی تمام در سرزمین افغانستان تجلیل می شود. این جشن باستانی که نوید بخش پایان زمستان و آغاز گر بهار است، پیشینه کهنی دارد. در مسیر تاریخ افغانستان، این جشن بهاری از نسلی به نسل دیگر به میراث رسیده و در هریک از مراحل و مقاطع تاریخ متناسب با شرایط و مقضیات زمان به شیوه های خاصی برگزار شده است.

در باره پیدایش و وجه تسمیه نوروژ سخنوران این سرزمین باستانی و این حوزه تمدن، سخنهاي زیادی گفته اند. بعضی از محققان ریشه های تاریخی این سنت بزرگ را به دوران جمشید شهریار بزرگ آریانا نسبت داده و به همین سبب نو روز را " نو روز جمشیدی" نیز گفته اند.

در مجله فرهنگ آریانا در باره نو روز از گفته های فردوسی بزرگ این گونه نقل قول شده است: " جمشید پس از یک سلسله اصلاحات اجتماعی، بر تخت زرین نشست و فاصله بین دماوند تا بابل را در یک روز پیمود و آن روز "روز اول ماه حمل بود. چون مردم این شگفتی را از وی بدیدند جشن گرفتند و آن روز را نو روز خواندند"

برخی دیگر از نویسندگان نیز چنین گفته اند که : در آن روز گاری که کاوه آهنگر علیه ضحاک قیام کرد و در این روز فرشتگان از آسمان به زمین فرود آمدند و به کمک کاوه شتافتند و فریدون به کمک کاوه بر ضحاک غلبه کرد و مردم را

از شربیداد وی نجات داد، مردم آریانا شادمان شدند و به شکرانه این پیروزی و نیک بختی، آن روز را جشن گرفتند" در منا و متون ادبی و تاریخی روایت شده است که در روزگاران که سرزمین فارس قدیم و آریانای باستان جز قلمرو جمشید بود در روز آغازین ماه حمل نیشکر را شناختند. وقتی جمشید نی را دید که از آن آب شیرین تراوش می کند، امر کرد که آب این نبات را بیرون آورده و از آن شکر بسازند و در روز پنجم ماه حمل مردم از این آب شیرین جهت تبریک به همدیگر هدیه فرستادند و این روز را روز امید نام نهادند و گفتند که هر کسی در صبح این روز فرخنده قبل از آن که سخن بر زبان آورد از این آب شیرین و شکر بچشد و با روغن زیتون تن خود را چرب کند، در طول سال از انواع بلاها در امان خواهد بود.

به باور بیشتر نویسندگان پهنه زبان فارسی، مهمترین کتابی که درباره جشن نوروز نوشته، کتاب نوروز نامه منسوب به حکیم عمر خیام است که همه نویسندگان و سخنوران در ارتباط با نوروز به آن استناد کرده اند. حکیم ابوالقاسم فردوسی سخن سالار توانای زبان فارسی نیز نوروز را به دوران جمشید نسبت داده است و افزوده است که جمشید زمانی که بر اورنگ سلطنت آریانا جلوس کرد با بدکاران مبارزه کرد و رنگ کدورت از دل‌های حسودان و نابخردان شست مردم آن ایام را به فال نیک گرفته و آغاز نوروز پنداشتند.

پیروان آئین زردشت را عقیده بر این است که روز شش ماه حمل زردشت توفیق یافت که با خداوند مناجات کند لذا این را به نام نوروز جشن می گرفتند. به هر حال قافله سالاران عرصه ادب و فرهنگ آریانا در باب نوروز و جشنهای ملی آریائیان سخنها زیادی گفته اند که یاد آوری آنها اهمیت این جشن فرخنده را در ادوار گذشته تاریخ این سرزمین به نمایش می گذارد و مردمان این حوزه مدنی و این خطه باستانی از جشن نوروز به گرمی استقبال نموده و با قدرشناسی و تجلیل از آن، زندگی امروزی خود را به گذشته های دورتر تاریخی خویش پیوند می زنند.

تجلیل سال نو پس از ظهور دین مقدس اسلام :-

با ظهور دین مقدس اسلام، نوروز با سنت های اسلامی پیوند یافت و قدرشناسی از نوروز در پرتو فرهنگ مشترک اسلامی و خراسانی به گونه های خاصی به عمل آمد. در این روز مسلمانان جهان به نیت پاک جهت رسیدن به مراد به زیارتگاه ها رفته و توغ و علم های اعزازی بر فراز این زیارتگاه ها به اهتزاز در می آورند. یکی از سنتهای مردم افغانستان به ویژه در شهر شمالی مزار شریف و نیز در شهر کابل پایتخت بر افراشتن جنده [جهنده] است که به جنده سخی معروف است. بر اساس یک روایت تاریخی، در ۱۲۸۸ هجری "نایب محمد علم خان" در اطراف حرم حضرت علی کرم الله وجهه و ملحقات و خانه ها اعمار کرد و چوب راست و محکمی را از جنگل های ماورانهر خواست و در ساختن علم مبارک از آن کارگرفت که امروز مورد استفاده است. در نزد مسلمانان و به خصوص نویسندگان اسلامی، باور هائی وجود دارد که نوروز مصادف به روز قبول امانت رهبری اسلام در مقام خلافت از جانب حضرت علی (ع) بوده است که این امر سیمای تاریخی نوروز را جلوه و شکوه دیگری بخشید.

در دوره های بعدی تاریخ اسلامی افغانستان و با رستاخیز ابومسلم خراسانی که حیات ملی و آزادیخواهی ساکنان این سرزمین با جوهر حقیقی اسلام پیوند یافت، جشنهای ملی، از جمله جشن نوروز رونقی تازه یافت.

قابل توضیح و تذکر جدی است و برای تمام فرهنگیان و دانشمندان تاریخی هویداست که در حدود پنج هزار سال قبل از امروز در زمان جمشید "یما پادشاه" در بلخ "بخدی" در ولایت شمال افغانستان، دور از سرحدات مشترک به ایران امروزی واقع است جشن گرفته می شد. در حقیقت این جشن آریائی همانند خود اقوام آریائی در سواحل دریای آمو به وجود آمده بعد ها با پهن شدن اقوام آریائی در منطقه، در سایر کشور های منطقه پا گرفت و استحکام یافت و اکنون این میله باستانی آریائی در حدود بیش از یازده کشور جهان بنام جشن نوروز و آغاز سال نو تجلیل می گردد. در این اواخر

مجمع عمومی سازمان ملل متحد، بنا بر پیشنهاد مشترک ممالک فارسی زبان، به قطعنامه تاریخی ۲۳ فبروری سال ۲۰۱۰ نوروز را به عنوان یک مناسبت جهانی به رسمیت شناخت. کنگره آمریکا نیز روز دو شنبه ۱۵ برج مارچ همان سال با تصویب قطعنامه ای "اهمیت فرهنگی و تاریخی" مهم ترین جشن باستانی را به رسمیت شناخت. که افتخار بس بزرگیست برای افغانستان. اما نقطه قابل توجه جدی و یادآوری این است که در این قطعنامه اجلاس کامل یونسکو، ملل متحد و فیصله کنگره اضلاع متحده آمریکا از ریشه ایرانی این جشن یاد آوری شده، در حالی که مستند به شواهد واضع تاریخ این جشن ریشه افغانی داشته نه ایرانی. همچنان در روز ۲۱ ماه مارچ که مصادف به نوروز سال ۱۳۹۰ هجری شمسی در تالار مقر ملل متحد در شهر نیویارک آمریکا از بزرگداشت اینروز تجلیل به عمل آمد که سخنرانی توسط نماینده مملکت تاجکستان منحیث یک مملکت فارسی زبان صورت گرفت و کنسرتی توسط خوانندگان و نوازندگان تاجکی اجراء گردید. همچنان آقای اوایما رئیس جمهور آمریکا نوروز را از طریق رسانه ها تبریک گفت. و در این گفتار روی صحبت شان تماماً طرف مردم ایران بود نه افغانستان.

گله مندی و شکوه بر این است که از دولتمردان افغانستان بالخصوص وزارت اطلاعات و کلتور و شخص نماینده دولت افغانستان در ملل متحد هیچ چیزی شنیده نشد. در حالی که حفظ استقلال ملی و سرحدات وطن از وظایف دولت است همچنان حفظ میراث فرهنگی و تاریخی مملکت. اما دولت موجوده متأسفانه در زمینه هیچ چیزی نتوانسته که ایجاب بحث جداگانه را می نماید که از حوصله این نوشته خارج است. ختم

یادداشت

با تشکر از همکار گرامی ما آقای «رائق» و زحمتی که جهت تدوین این گزارش مفصل متقبل شده اند، تذکر دو نکته جهت روشنی بیشتر مطلب از نظر ما می تواند در خور اهمیت باشد:

۱- هرچند در تمام کشور ها و مدنیت ها چه در قدیم و چه هم اینک، مردمان مقیم در هر کشور و منطقه ای، بر مبنای حاکمیت فرهنگی همان حوزه، به تجلیل سال نو خویش پرداخته اند، اما هیچ یک از آنها با نوروز ما که همان نخستین اعتدال شمسی در نیم کره شمالی باشد، از لحاظ زمانی مطابقت ندارد، لذا بر ماست وقتی از آنها یاد می نمائیم، مطابق با واقع آن را سال نو آنها بنامیم و تلاش نمائیم تا غلط فهمی بین آن جشنها و نوروز باستانی ما صورت نگیرد.

۲- اداره مستمراتی و دست نشانده کرزی، از چه به ارتباط افغانستان دفاع کرده است، که اینک از وی به خاطر سکوتش در قبال جشن «نوروز» گله بتوان نمود؟ زیرا تا جانی که تجربه و تاریخ جهان نشان داده است، وظیفه یک دولت دست نشانده و مزدور تنها به حراج ارزش های مادی کشور مستعمره خلاصه نشده، بلکه حراج تمام ارزش ها من جمله ارزش های تاریخی و فرهنگی آن کشور نیز از جمله وظایف همچو اداره هائی به شمار می رود.

اداره پورتال AA-AA